

Phố đi bộ thương mại du lịch SẢN PHẨM ĐẶC TRƯNG CỦA CÁC THÀNH PHỐ LỚN

PGS.TS BÙI THANH THỦY*

Phố cổ Hội An (Quảng Nam). Ảnh: Nguyễn Đình Tín

Ở MỖI NƠI, PHỐ ĐI BỘ ĐỀU MANG TÍNH ĐẶC TRƯNG CÙNG SỰ ĐA DẠNG GIẢI TRÍ, THÂN THIỆN VÀ TÍNH KẾT NỐI CỘNG ĐỒNG GIÚP THU HÚT ĐÔNG DẢO DU KHÁCH. VIỆC TẠO DỰNG VÀ TỔ CHỨC CÁC CON PHỐ ĐI BỘ SAO CHO LUÔN ĐÁP ỨNG TỐT NHỮNG GIÁ TRỊ VỀ MẶT XÃ HỘI, VĂN HÓA, KINH TẾ, MÔI TRƯỜNG, ĐẢM BẢO ĐƯỢC TÍNH HẤP DẪN CHO DU LỊCH LÀ NỘI DUNG CỦA BÀI VIẾT NÀY VỚI MINH CHỨNG ĐƯỢC TÌM KIẾM TỪ ĐẤT NƯỚC TRUNG QUỐC, NƠI CÓ NHIỀU PHỐ ĐI BỘ THƯƠNG MẠI DU LỊCH NHẤT THẾ GIỚI.

Sự phát triển và các kiểu dạng phố đi bộ thương mại ở Trung Quốc

Phố đi bộ thương mại hiện đại xuất hiện ở Trung Quốc vào những năm 50 của thế kỷ 20, khi có cuộc đổ bộ của hàng hóa và phong cách kinh doanh thương mại từ các nước phương Tây du nhập. Đến những năm 90 của thế kỷ 20, Trung Quốc bắt đầu xây dựng phố đi bộ thương mại mang tính quy mô. Bước sang thế kỷ 21, rất nhiều thành phố ở Trung Quốc đã đua nhau xây dựng phố đi bộ thương mại. Tính đến nay trên toàn Trung Quốc đã có trên 200 phố đi bộ thương mại. Các con phố này là một trong những yếu tố tạo nên sức hút cho “thương hiệu” Trung Quốc trong lòng nhiều du khách. Có nhiều kiểu phố đi bộ thương mại được tạo dựng:

Phố đi bộ thương mại mua sắm

Đây là kiểu phố đi bộ phổ biến trên toàn thế giới, các tuyến phố được kết nối bởi hệ thống

các cửa hàng có thể bán đa dạng kiểu loại hàng hóa, hoặc một kiểu loại nhất định. Nó có thể được hình thành từ các khu phố thương mại tồn tại trong lịch sử hoặc xây mới.

Đến Thượng Hải, du khách phải đến dạo đường Nam Kinh. Đến Thiên Tân không thể không đến dạo phố Hòa Bình. Đến Vũ Hán, không thể bỏ qua phố Hán Chính. Đến Quảng Châu, du khách phải đến phố Hạ Cửu... Những con phố này vốn là “thương hiệu” kinh tế của thành phố Thượng Hải, Thiên Tân, Vũ Hán, Quảng Châu, là các khu phố buôn bán truyền thống, sau được cải tạo thành các phố đi bộ thương mại/khu mua sắm nổi tiếng cho người dân trong nước và du khách nước ngoài. Hiện có rất nhiều thành phố vừa và nhỏ của Trung Quốc cải tạo các khu buôn bán sầm uất vốn có thành phố đi bộ như vậy.

Các con phố vốn là các khu phố thương mại trong lịch sử Trung Quốc thường có độ dài trung bình khoảng 1.000m. Dãy phố Vương Phủ Tỉnh dài 810m, còn đường Nam Kinh dài 1.033m, phố Hán Chính dài 1210m do ba khu đoạn kinh doanh buôn bán hợp thành... Về sau, Bắc Kinh - thủ đô của Trung Quốc muốn khẳng định vị thế của mình đã kéo dài

Phố đi bộ hồ Hoàn Kiếm (Hà Nội). Ảnh: Như Hải

đường Vương Phủ Tỉnh về phía Bắc thêm 340m, tăng tổng chiều dài lên 1.150m; đồng thời cho cải tạo phố lớn Sùng Văn Môn nhằm xây dựng nó thành phố đi bộ thương mại lớn nhất của cả nước...

Về kiểu loại phố thương mại đi bộ chuyên một loại hàng hóa, tạo dấu ấn riêng biệt phải nhắc đến phố Đắc Thắng Sa thuộc thành phố Hải Khẩu, tỉnh Hải Nam. Đây là một phố đi bộ độc nhất trong toàn Trung Quốc, chỉ bán một mặt hàng là quần áo, tất cả có đến hơn 1.000 gian hàng. Đến phố Qinghefang, thành phố Hàng Châu, tỉnh Chiết Giang du khách thấy phần lớn là các mặt hàng tơ lụa, trà, gốm sứ, sản phẩm của các ngành nghề thủ công truyền thống nổi tiếng.

Phố đi bộ thương mại trong các đô thị cổ

Đó là các con phố được hình thành trong lòng các đô thị cổ mang vẻ đẹp của những công trình kiến trúc, cảnh quan cũng như nhằm mục đích vừa bảo vệ các di sản văn hóa, vừa phục vụ cho hoạt động tham quan của du khách. Phố đi bộ trong Đại Nghiên cổ trấn, thuộc thành phố Lệ Giang, tỉnh Vân Nam, Trung Quốc được mệnh danh là "Venice của phương Đông", lôi cuốn du khách bởi các con đường rải đá, những cây cầu và mạng lưới kênh rạch len lỏi giữa dãy phố mang đậm vẻ đẹp của những ngày xưa cũ. Phố Vương Phủ Tỉnh của thành phố Bắc Kinh vốn là một con đường có 10 phủ của vương gia, công chúa nên được gọi là "đường Vương Phủ". Từ năm 1993 đến 1999, chính phủ Trung Quốc đã cho cải tạo con đường và thu hút nhiều thương gia nước ngoài đến buôn bán. Nơi đây trở thành trung tâm thương mại sầm uất bậc nhất ở Bắc Kinh. Tại cố đô Tây An có hai khu phố song song là Lâu Chuông - Lâu Trống là khu của người Hồi giáo, đến đây du khách được lạc vào không gian văn hóa của những người theo đạo Hồi từ trang phục cho đến ẩm thực...

Phố đi bộ thương mại kết hợp tham quan ngắm cảnh

Quảng Châu có lẽ là nơi có nhiều phố đi bộ nhất Trung Quốc. Phố đi bộ thương mại sớm nhất là đường Bắc Kinh, nằm ở trung tâm thành phố Quảng Châu. Trước nay nó vẫn là nơi

tập trung và phân phối hàng hóa đi các nơi sầm uất nhất ở địa phương, xung quanh nó có rất nhiều di chỉ văn hóa lịch sử...

Phố đi bộ thương mại "Đệ Thập Phủ" ở đường Hạ Cửu được coi là phố đi bộ dài nhất tỉnh Quảng Đông, hai bên phố có hàng trăm cửa hàng với các phong cách kiến trúc nhiều màu sắc, với đủ các kiểu trang trí kiến trúc, đủ các kiểu dáng được thịnh hành vào thập niên 20, 30 của thế kỷ 20. Phố đi bộ thương mại này đã trở thành một khu du lịch cấp quốc gia.

Thành phố Thiên Tân đã cải tạo con đường cổ Hòa Bình bên sông thành một phố thương mại kiểu châu Âu dài 1.240m liền với phố đi bộ đường Tân Giang, cả hai phố này hình thành một phố đi bộ Thiên Tân hình chữ T, tất cả dài hơn 2.100m với cảnh đẹp sông nước thi vị, hấp dẫn.

Phố đi bộ thương mại trong nhà

Thành phố Phúc Châu đã cải tạo phố Trung Đình Thành thành một phố đi bộ thương mại "trong phòng", có thể dạo chơi dưới mọi thời tiết. Khu phố về cơ bản đã bảo lưu được dáng dấp của các con phố thương mại truyền thống, các khách hàng dạo bộ thong thả trong những dãy phố với kiểu dáng kiến trúc "Trung - Tây phối hợp"...

Phố Cao Tăng nằm trong khuôn viên chùa Phổ Ninh - một ngôi chùa nổi tiếng tại Thừa Đức, tỉnh Hà Bắc, tuy nhỏ nhưng khá độc đáo vì khu vực này trước đây là tịnh xá của các vị sư trong chùa, nay đưa vào phục vụ du khách. Các nhân viên bán hàng trong các trang phục truyền thống, cùng các chương trình biểu diễn xiếc, võ vật đời Mãn Thanh luôn thu hút sự quan tâm của du khách.

Ngoài ra, còn một dạng phố đi bộ khác là phố đi bộ "bỏ túi" mang phong cách độc đáo ở Thượng Hải. Nét độc đáo của dãy phố này là đường phố rất nhỏ, dáng uốn lượn với phong cảnh rất nên thơ. Phố không mang dáng dấp của một con đường giao thông công cộng mà như một con đường mòn nhỏ phía sau một vườn hoa, không có không khí của một nơi buôn bán, không có các mặt hàng đủ màu sắc, chỉ có nhiều nhà hàng cung cấp các món ăn ngon hấp dẫn.

Cách thức kiến tạo, tổ chức các con phố đi bộ thương mại

Mục đích của chính quyền các thành phố khi lập ra phố đi bộ, mua sắm là nhằm phục vụ nhu cầu vui chơi giải trí cho cộng đồng cư dân địa phương và du khách. Một điều dễ nhận thấy là công tác quy hoạch những khu phố này khá tốt, vừa thuận tiện trong việc buôn bán của các doanh nghiệp, chủ cửa hàng, vừa thuận lợi cho người dân địa phương, du khách tham quan, khám phá, chủ yếu là mua sắm, ăn uống. Ngoài ra đây còn là nơi mọi người đến đi bộ để giảm stress.

Phố đi bộ thương mại hiện đại chính là một trong những cách thể hiện cho xu hướng phát triển giao thông xanh, trong đó đi bộ là một hình thức giao thông xanh nguyên thủy và cổ điển nhất. Có phố đi bộ triệt để cấm các loại xe có động cơ đi qua, có phố đi bộ cho phép một số ít các xe động cơ chuyên dụng, chủ thể giao thông là đi bộ. Có phố đi bộ phân riêng đường đi bộ và đường đi xe. Có phố lại kết hợp hai loại với nhau. Ngoài ra, có loại phố đi bộ không những cho phép loại xe cơ động chuyên dụng đi qua mà còn cho phép một bộ phận xe giao thông công cộng đi theo giờ. Nhưng nhìn chung, đi bộ là phương thức giao thông chủ yếu.

Nhìn về mặt kết cấu không gian, các phố đi bộ hiện đại của Trung Quốc cũng mang những nét đặc sắc khác nhau. Có phố như Vương Phủ Tỉnh của Bắc Kinh, đường Hòa Bình của Thiên Tân thì hoàn toàn thông thoáng, hòa cùng với thiên nhiên thành một khối. Có phố lại được thiết kế thông nhau dưới các tòa nhà như Trung Đình Thành ở Phúc Tân, Nam Bình ở Trùng Khánh...

Khu thương mại không chỉ cần thiết có một hệ thống giao thông xanh mà còn cần kiến trúc xanh, sản phẩm xanh và hành vi tiêu dùng xanh. Đó là một vấn đề mà hiện nay các cấp quản lý Trung Quốc chú ý trong xây dựng phố đi bộ thương mại. Đầu tiên là trong kiến trúc, các công trình nhà phố thiết kế kiểu dáng như thế nào, sử dụng bằng vật liệu, kỹ thuật gì? Lựa chọn loại cây xanh nào, trồng ở đâu? Sau đó là thương phẩm, phố đi bộ nên trở thành nơi tập trung hàng hóa xanh. Xét thực tế hiện nay, nhất là vấn

Phố đi bộ Bùi Viện (thành phố Hồ Chí Minh). Ảnh: Võ Văn Hoàng

để bao gói sản phẩm, nó có phù hợp với môi trường hay không, những giấy bao gói đó có sử dụng quay vòng được không, nó có bị vi sinh vật làm tan rã không, có gây ô nhiễm môi trường không. Hơn hết, vấn đề bảo vệ phố đi bộ, vấn đề lưu hành sản phẩm xanh, đều phải dựa vào hành vi của người tiêu dùng nên công tác tuyên truyền và xử lý vi phạm được áp dụng nghiêm ngặt. Các nội quy, nguyên tắc, đội tự quản được thiết lập. Đó là vấn đề hết sức quan trọng của việc xây dựng, quản lý phố đi bộ.

Việc mua hàng hóa không phải là hành vi thương mại đơn nhất, mà nó còn là việc hưởng thụ văn hóa, thỏa mãn nhu cầu tinh thần, biểu lộ phong cách của người tham gia. Vì vậy, chính quyền các địa phương cũng hết sức coi trọng việc xây dựng không gian, môi trường cảnh quan cho các phố đi bộ thương mại. Trong thiết kế quy hoạch, từ trung tâm hành chính, địa điểm thương mại, giao thông đường xá... đều được tiến hành thiết kế tổng thể, xem xét sửa sang kỹ lưỡng, khiến các phố có cảnh quan đẹp, rợp rờ.

Ngoài ra, phố đi bộ thương mại du lịch hiện đại nói chung đều chú ý đến việc tạo nét độc đáo riêng của từng phố. Cá tính này thể hiện thông qua các tính cách, các điều kiện đặc hữu của đường phố, như phong cách kiến trúc đặc thù, di tích lịch sử văn hóa đặc biệt, tính chất hàng hóa, thể hiện ngôn

ngữ thương mại đặc thù, phương thức chiếu sáng đặc thù, nền lát, các cây trồng đặc biệt... Tất cả những phong cách đó đều để lại ấn tượng sâu sắc cho các du khách và tạo nên thương hiệu cho các thành phố đó.

Vấn đề vệ sinh môi trường của phố đi bộ thương mại cũng rất được quan tâm bởi điều đó không chỉ đảm bảo sự văn minh của đường phố, mà còn tạo hình ảnh cho thành phố sở tại, nhất là giai đoạn phát triển đô thị hiện nay và tạo những khu vực dành cho khách du lịch khi đến các thành phố lớn, các điểm du lịch.

Giữ gìn bảo vệ hình tượng danh dự thương hiệu của thành phố, điểm du lịch để phục vụ khách hàng tốt hơn trở thành nhiệm vụ quan trọng, công tác hàng ngày của chính quyền địa phương. Như phố Vũ Chính ở Hán Khẩu họ đã nghiên cứu, tiếp thu ý kiến của người dân, du khách để thay đổi các trang thiết bị như thùng rác, đèn chiếu sáng, thiết bị vệ sinh. Không những thay đổi về kiểu dáng, mà ngay cả những tác dụng của nó cũng được thay đổi. Tăng số lượng thùng rác, cải tiến chức năng, tác dụng của các thùng, tiện cho người dạo phố sử dụng...

Với ý nghĩa đó, phố đi bộ không chỉ là phố thương mại mà còn là phố môi trường. Phố đi bộ hành thành công không nên chỉ là một nơi đến ưa thích của con người, mà còn nên

là thiên đường của loài chim, một hình mẫu của vấn đề bảo vệ môi trường. Đến phố đi bộ, du khách không chỉ là đến đó mua hàng, mà còn là đến để hưởng thụ màu xanh, khám phá văn hóa, con người của vùng đất đó.

Đặc biệt, Trung Quốc còn tiến hành hiện đại hóa các phố đi bộ, nhất là trong bối cảnh của nền công nghiệp 4.0 hiện nay. Điều này đã khiến cho thương hiệu thành phố, phố đi bộ, văn hóa tiêu dùng xanh của phố đi bộ truyền bá rất sâu rộng. Phố đi bộ ở đường Hạ Cửu thành phố Quảng Châu đã được đầu tư kinh phí lớn để xây dựng thành phố đi bộ thương mại điện tử. Nó trở thành một chuỗi các cửa hàng thương vụ điện tử hàng đầu và một trung tâm chuyển đưa hàng hóa hiện đại. Bất luận ở đâu, nếu ai muốn đến đường Hạ Cửu mua hàng, chỉ cần ngồi ở nhà hay ở văn phòng, rồi cùng với "con chuột" họ sẽ đi ngao du phố Hạ Cửu, hơn 5.000 cửa hàng, mấy chục vạn mặt hàng, tất cả đều hiện ra trước mắt, tùy khách lựa chọn, thậm chí khách có thể mặc cả với người bán hàng.

Nhiều phố đi bộ ở Trung Quốc đã hòa mạng với quốc tế. Điều này đã đáp ứng được nguyện vọng của người dân trong, ngoài nước khi họ không có điều kiện đến thăm các con phố nổi tiếng. Mọi người không còn bị hạn chế về khoảng cách không gian, bất luận ở đâu, du khách đều có thể tận mắt nhìn thấy đường Nam Kinh, Vương Phủ Tỉnh, Hòa Bình, Hạ Cửu... nổi danh khắp xa gần.

Tuy nhiên, như hai mặt của cuộc sống, các khu phố ngoài những mặt tích cực thì cũng sẽ đối mặt những vấn đề phức tạp nảy sinh. Để phố đi bộ trở thành điểm đến/sản phẩm du lịch hấp dẫn, được nhiều người biết đến, đáp ứng mọi nhu cầu của du khách là mục đích và mong muốn của ngành Du lịch bất cứ nước nào, bởi đó là doanh thu và lợi nhuận, là hiệu quả kinh tế, tạo thêm việc làm và kích thích tiêu dùng. Đó cũng là mong muốn của các cấp chính quyền các thành phố, khu vực phát triển trong vấn đề xây dựng thương hiệu xanh, sạch, đẹp, văn minh; thương hiệu điểm đến.

Loại hình phố đi bộ thương mại du lịch đã phổ biến ở các nước nhưng Việt Nam mới bước đầu triển khai. Những năm gần đây, việc hình thành các tuyến phố đi bộ như Nguyễn Huệ, Bùi Viện (thành phố Hồ Chí Minh), các tuyến phố đi bộ ở khu vực Hồ Gươm, Tạ Hiện, Trịnh Công Sơn (Hà Nội), phố cổ Hội An (Quảng Nam)... đã tạo thành địa điểm yêu thích, không thể bỏ qua của người dân và du khách. Trong tương lai với tốc độ phát triển đô thị, du lịch, các phố đi bộ này sẽ ngày càng xuất hiện nhiều tại các thành phố, địa phương trong cả nước, tại các khu vực phát triển du lịch. ■

*Đại học Văn hóa Hà Nội